

Αναγέννηση

και

ανθρωπισμός

Ιστορία Β' Λυκείου Κατεύθυνσης

Διδάσκων: Χρήστος Αργυρού

Με το τέλος του μαθήματος αυτού θα πρέπει να είσαι σε θέση:

1. να κατανοείς τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πνευματικών και καλλιτεχνικών κινήματων της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού.
2. να εξηγείς τους λόγους ανάπτυξης της Αναγέννησης στις ιταλικές πόλεις και να εντοπίζεις στον χάρτη τα κέντρα διάδοσης της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού στην Ευρώπη.
3. να αποτιμάς τη συμβολή των Ελλήνων λογίων στην ανθρωπιστική κίνηση.
4. να αξιολογείς τη σημασία της εφεύρεσης της τυπογραφίας για τη διάδοση των ιδεών της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού.

Πηγαίνω στη σελίδα 115 του βιβλίου μου

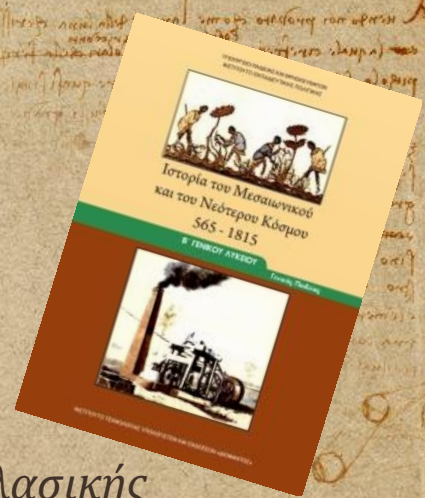
Τι εννοούμε με τον όρο “Αναγέννηση”;

Είναι ένα πνευματικό και καλλιτεχνικό κίνημα που εκδηλώθηκε στην Ευρώπη κατά τον 15ο και 16ο αιώνα .

Κύριο χαρακτηριστικό του ήταν η αναβίωση των αξιών της κλασικής αρχαιότητας, οι οποίες είχαν παραμεριστεί κατά τον Μεσαίωνα.

Το πνεύμα των ανθρώπων απελευθερώνεται από τη μονομέρεια της θρησκευτικής μεσαιωνικής σκέψης, γίνεται πιο φιλελεύθερο, δημιουργικό και ερευνητικό.

Προχωρά σε επαναστατικές επινοήσεις στην επιστήμη, στην τέχνη και στη λογοτεχνία οδηγώντας την Ευρώπη σε μια νέα πολιτισμική φάση.

Βρίσκω στο λεξικό της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα την έννοια του όρου “λόγιος”

β. Το κίνημα του ανθρωπισμού

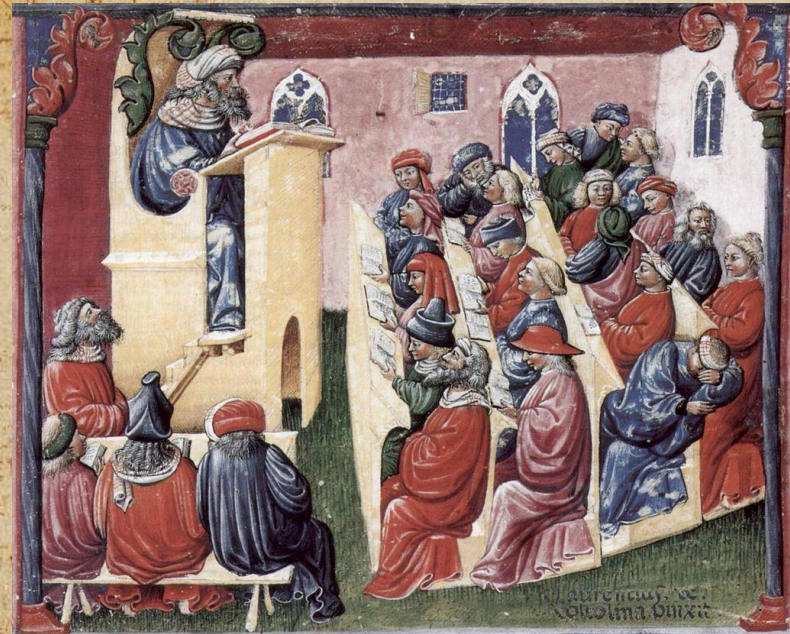
Η ρήξη με τον Μεσαίωνα

Ο άνθρωπος της Αναγέννησης για να εκφράσει τις νέες ιδέες στράφηκε προς τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό και στη μελέτη, μετάφραση και σχολιασμό των αρχαίων Ελλήνων και Λατίνων συγγραφέων. Στόχος του λόγιου* της Αναγέννησης είναι να αντλήσει αξίες από την αρχαιότητα για να θεμελιώσει τον σύγχρονό του κόσμο. Η στροφή αυτή προς την αρχαιότητα ονομάστηκε **ανθρωπισμός**.

Μα τούτου το όνομά του εν' το ίδιον με του τραουδιστή!!!!

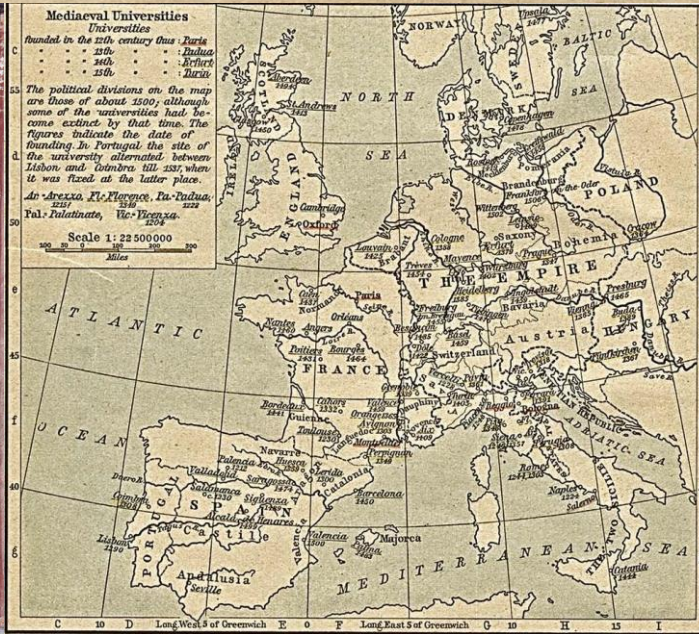

Μελετώντας τη σελίδα 116 γράφω τα ονόματα των τριών προδρομικών μορφών του ανθρωπισμού.

Μάθημα στο Πανεπιστήμιο της Μπολόνιας*, π. 1350

*Βρίσκω στο διαδίκτυο πού ακριβώς βρίσκεται η πόλη Μπολόνια.

Χάρτης με τα πανεπιστήμια της μεσαιωνικής Ευρώπης

Μάθημα στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού, 14ος αιώνας

Ερώτημα: Αφού μελετήσεις την τελευταία παράγραφο της σελ. **115** του βιβλίου σου, να σκεφτείς πώς τα πανεπιστήμια της μεσαιωνικής Ευρώπης συνέβαλαν στην ανάπτυξη του κινήματος της Αναγέννησης.

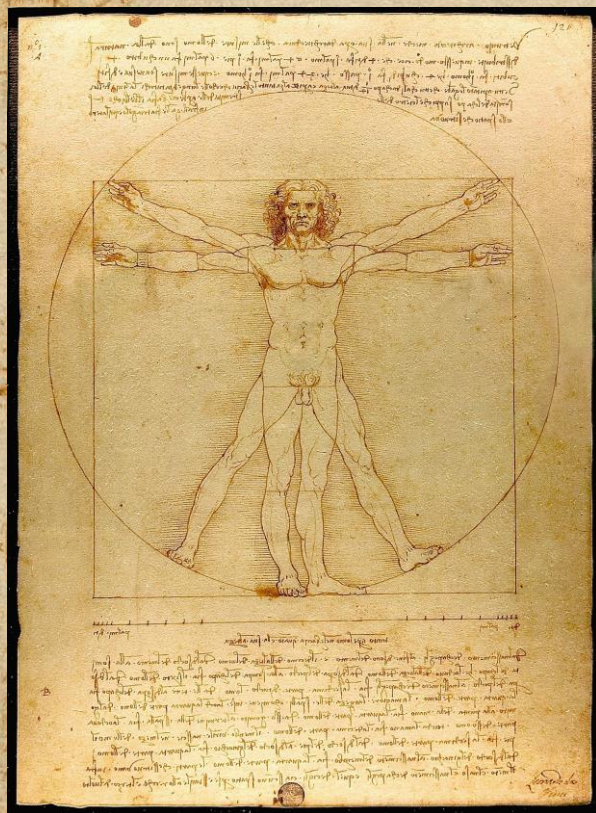

ΤΡΟΦΗ ΓΙΑ ΣΚΕΨΗ:

Μπορείς να σκεφτείς πώς συνδέεται το καθένα από τα πέντε έργα της αναγεννησιακής εποχής με την αρχαιότητα; (Για να οδηγηθείς σε ασφαλέστερα συμπεράσματα να τα περιγράψεις πρώτα).

Ο καθολικός άνθρωπος / *Homo universalis*

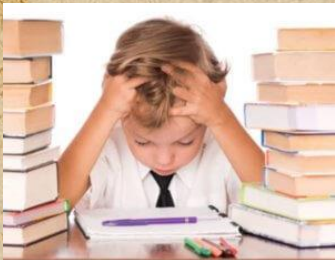
**Ο Άνθρωπος του Βιτρούβιου
του Leonardo da Vinci**

Οι ανθρωπιστές θέτουν τον άνθρωπο στο κέντρο του κόσμου. Θεωρούν ότι ο ιδανικός τύπος ανθρώπου πρέπει να χαρακτηρίζεται από δημιουργικότητα κι ερευνητικό πνεύμα, να έχει πολλαπλά ενδιαφέροντα, να ασχολείται με κάθε αντικείμενο της τέχνης και της επιστήμης, να είναι πολύπλευρη προσωπικότητα και να πιστεύει στις σωματικές και πνευματικές δυνάμεις του ανθρώπου. Ο άνθρωπος είναι ελεύθερος να δράσει και να διαμορφώσει τον κόσμο του, είναι ο ίδιος δημιουργός του πολιτισμού του και της μοίρας του. Αυτός είναι ένας νέος τύπος ανθρώπου, ο **καθολικός άνθρωπος/ ο homo universalis**.

ΕΡΕΥΝΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ:

“Χαρακτηριστικό παράδειγμα καθολικού ανθρώπου είναι ο Leonardo da Vinci”. Να τεκμηριώσεις τη συγκεκριμένη θέση αναζητώντας πληροφορίες στο διαδίκτυο και καταγράφοντας τους τομείς με τους οποίους ασχολήθηκε ο Leonardo da Vinci.

Μελετώ τα δύο παραθέματα (βρίσκονται και στο βιβλίο μου στις σελίδες 115 και 117) και απαντώ στην ερώτηση 3 (σελ. 119):

Να αναφέρετε ποιον θεωρούσε ως ιδανικό τύπο ανθρώπου η Αναγέννηση και να τον περιγράψετε.

Ο τέλειος "καθολικός" άνθρωπος

Θέλω τον αυλικό ευγενή, πνευματώδη, ευφυή και χαριτωμένο. Εκτιμώ ότι το πραγματικό επάγγελμα του αυλικού πρέπει να είναι αυτό της ενασχόλησης με τα όπλα. Πρέπει να είναι δυνατός και φοβερός ενώπιον των εχθρών,, αλλά σε όλες τις άλλες περιπτώσεις πρέπει να είναι ανθρώπινος, μετρημένος και σοβαρός.

Θέλω να γνωρίζει όχι μόνον τα λατινικά αλλά και τα ελληνικά, να γνωρίζει να γράφει σε στίχους και σε πεζό. Θα ήθελα επίσης να γνωρίζει πολλές ξένες γλώσσες.

Θα έπρεπε εξίσου να γνωρίζει να κολυμπά, να αθλείται στο τρέξιμο και τη λιθοβολία.. Η μόρφωσή του θα μου φαινόταν ανεπαρκής, αν δεν είχε γνώσεις μουσικής.

Baldassar Castiglione, *Ο αυλικός*, 1528

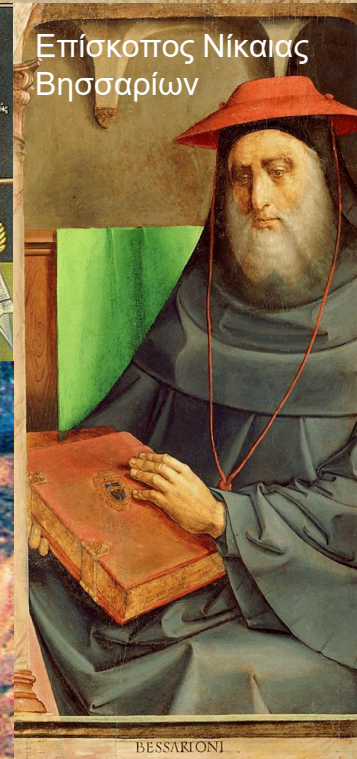
Μόνο ο σοφός είναι αληθινός άνθρωπος

Περιμένω και θέλω να μάθεις τέλεια τις γλώσσες: πρώτα τα ελληνικά, όπως θέλει ο Κοϊντίλιανός. Έπειτα τα λατινικά, τα εβραϊκά για την Αγία Γραφή, τα χαλδαϊκά και τα αραβικά για τους ίδιους λόγους. Και θέλω να διαμορφώσεις το ύφος σου στα ελληνικά μιμούμενος τον Πλάτωνα, και στα λατινικά μιμούμενος τον Κικέρωνα. Επιθυμώ να μην υπάρχει γνώση επιστημονική που να μην την έχεις στη μνήμη σου...Θέλω να μάθεις ελεύθερες τέχνες: γεωμετρία, αριθμητική και μουσική...Στην αστρονομία μάθε όλους τους κανόνες ... Από το αστικό δίκαιο θέλω να μάθεις από στήθους τα καλύτερα μέρη...Και στη γνώση της φυσικής ιστορίας θέλω να επιδοθείς με ζήλο, για να μην υπάρχει θάλασσα, ποτάμι και πηγή των οποίων να αγνοείς τα ψάρια, να γνωρίζεις όλα τα πουλιά του ουρανού, όλα τα δένδρα, τα φυτά του δάσους, όλα τα είδη χόρτων της γης, όλα τα μέταλλα...Έπειτα διάβασε προσεκτικά τα ελληνικά, αραβικά και λατινικά ιατρικά βιβλία...και κατά τη διάρκεια ορισμένων ωρών της ημέρας την Αγία Γραφή...Τέλος... όταν γίνεις άντρας, θα πρέπει να αφήσεις την ήρεμη ζωή και την ησυχία των σπουδών για να μάθεις την τέχνη του ιππότη και των όπλων, ώστε να μπορείς να υπερασπίζεσαι το σπίτι μου και να βοηθάς τους φίλους μας σε όλες τις δύσκολες στιγμές που προκαλούνται από τις ενέργειες των κακοποιών.

Fr. Rabelais, *Pantagruel* (1532), κεφ. VIII.

Οι Έλληνες λόγιοι που κατέφυγαν στην Ιταλία πριν και μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς συνέβαλαν καθοριστικά στην αναβίωση των ελληνικών γραμμάτων και στην ενίσχυση των **ανθρωπιστικών σπουδών*** στη Δυτική Ευρώπη. Με ποιο τρόπο, όμως, έγινε αυτό; Αφού διαβάσεις τις πληροφορίες του βιβλίου σου στη σελ. 117, να εξηγήσεις με ποιους συγκεκριμένους τρόπους βοήθησαν οι Έλληνες λόγιοι.

- Αναζητώ σε λεξικό ή στο διαδίκτυο τον όρο “ανθρωπιστικές σπουδές”.
- Ποια επιστημονικά πεδία περιλαμβάνουν;
- Η σπουδή που θέλω να κάνω μετά το λύκειο εντάσσεται ή όχι στις ανθρωπιστικές σπουδές και γιατί;

Οι σημαντικότεροι Έλληνες λόγιοι

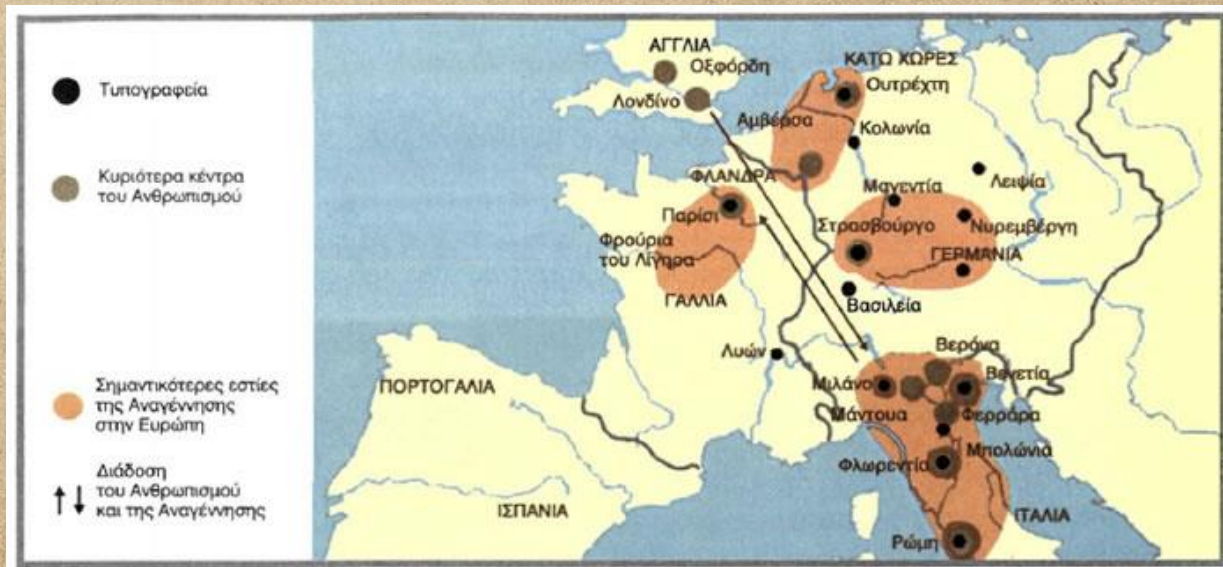
γ. Η τυπογραφία και η διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού

σελ. 118-119

Η Αναγέννηση και ο Ανθρωπισμός γρήγορα ξεπέρασαν τα όρια της Ιταλικής Χερσονήσου και έγιναν **κίνημα ευρωπαϊκό**.

Να εντοπίσεις στον πιο κάτω χάρτη τα κέντρα διάδοσης της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού στην Ευρώπη. Θυμόμαστε πάντα ότι για να διαβάσουμε έναν χάρτη αξιοποιούμε το υπόμνημα.

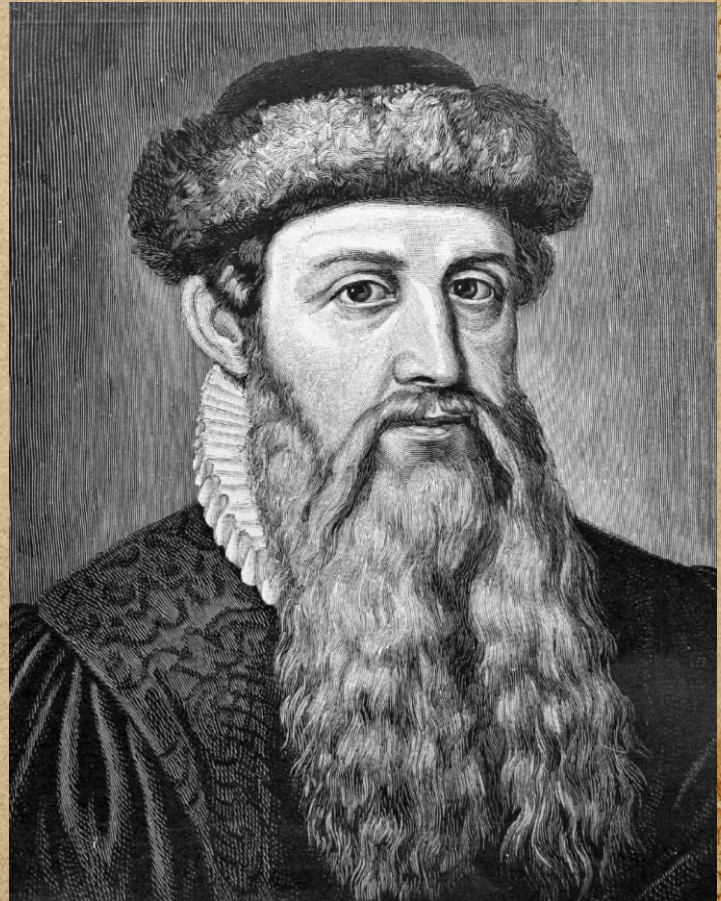
- Ποιες είναι οι σημαντικότερες εστίες της Αναγέννησης;
- Ποια είναι τα κυριότερα κέντρα του Ανθρωπισμού;
- Από ποια κέντρα και εστίες και προς τα πού διαδίδεται η Αναγέννηση και ο Ανθρωπισμός;

Η συμβολή της τυπογραφίας στη διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού

Η επινόηση της τυπογραφίας από τον **Ιωάννη Γουτεμβέργιο** (Johannes Gutenberg) από τη Μαγεντία της Γερμανίας, γύρω στα 1450, είναι ένα κοσμοϊστορικό γεγονός για την ανθρωπότητα. Μπορείς να σκεφτείς γιατί; Λάβε υπόψη ότι πριν από την εισαγωγή της τυπογραφίας τα βιβλία ήταν χειρόγραφα και γι' αυτό πολύ ακριβά.

Μπορείς να σκεφτείς από ποια υλικά και πόσοι άνθρωποι και χρόνος χρειαζόταν για να γίνει ένα χειρόγραφο βιβλίο; (αν μάλιστα ήταν εικονογραφημένο ήταν ακόμη πιο ακριβό).

Χμ.... Γιατί να γράψω στο χαρτί
με το χέρι και να μην τυπώσω τα
γράμματα, όπως γίνεται με τα
χαρακτικά;

Ο Γουτεμβέργιος πειραματίζεται για χρόνια κατασκευάζοντας κινητά μεταλλικά στοιχεία, με τα οποία συνθέτει λέξεις, με τις λέξεις σειρές - στίχους, με τις σειρές - στίχους στήλες και με αυτές σελίδες. Η κάθε σελίδα προσαρμόζονταν σφιχτά σε ένα τετράγωνο τελάρο. Τα δύο μαζί αποτελούσαν την εκτυπωτική πλάκα, η οποία τοποθετούνταν στην κατάλληλη υποδοχή της μηχανικής διάταξης του πιεστηρίου.

Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε:
<https://www.bizdim.gr/index.php/tehnologiaektyposeon/thebook/30-gutenberg>

ToonClips.com

#55777

service@toonclips.com

Ανακατασκευασμένο πιεστήριο του Γουτεμβέργιου,
International Printing Museum, Carson, California

“Ο Γουτεμβέργιος για να φτιάξει το πιεστήριό του αξιοποίησε στοιχεία από τα πιεστήρια των οينوποιών και της μηχανικής διάταξης των βιβλιοδετειών της εποχής, όπως τα πλαίσια και το στρόφαλο. Επέφερε αρκετές μετατροπές σ’ αυτά κι έτσι έφτασε στην εφεύρεση του τυπογραφικού πιεστηρίου, το οποίο έδωσε, για πρώτη φορά, τη δυνατότητα εκτύπωσης του χαρτιού και από τις δύο όψεις.”

Δημήτριος Μπιτζένης

<https://www.bizdim.gr/index.php/tehnologiaektyposeon/thebook/30-gutenberg>

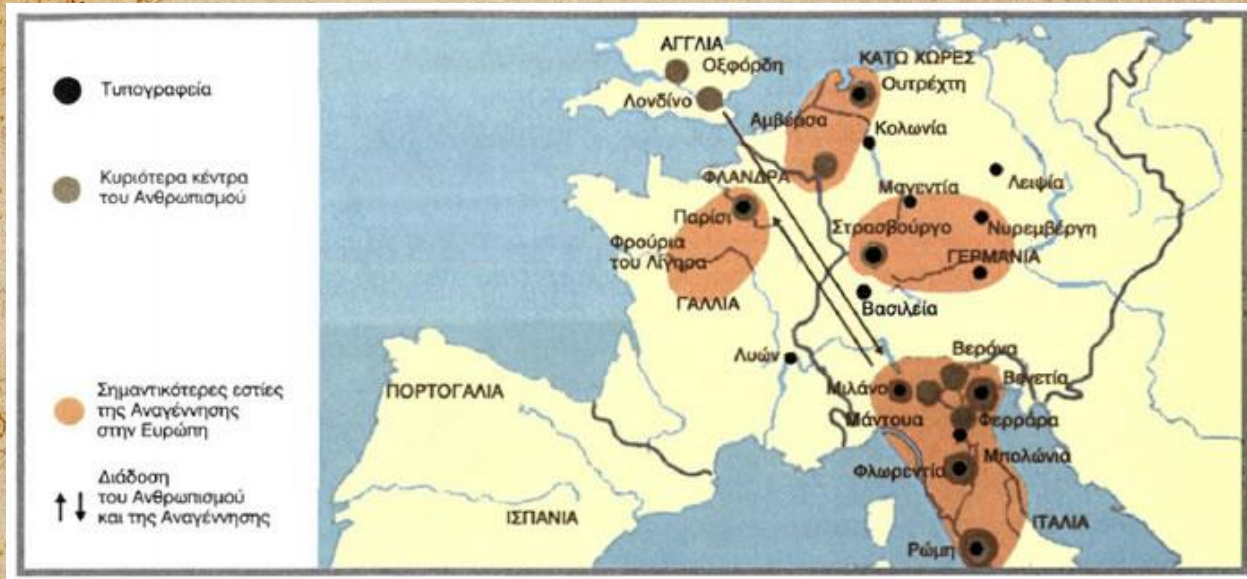
https://en.wikipedia.org/wiki/Printing_press

Παρακολούθησε στον πιο κάτω σύνδεσμο πώς λειτουργεί το πιεστήριο εκτύπωσης του Γουτεμβέργιου:
<https://www.youtube.com/watch?v=yelikw0kyql>

Η Βίβλος του Γουτεμβέργιου ήταν από τα πρώτα μεγάλα βιβλία μαζικής παραγωγής που τυπώθηκε με χρήση κινητών μεταλλικών στοιχείων-γραμμάτων στην Ευρώπη. Έχουν διασωθεί 49 αντίτυπα (πλήρη ή σημαντικά τμήματά τους). Η βιβλος της φωτογραφίας βρίσκεται στη Δημόσια Βιβλιοθήκη της Νέας Υόρκης.

https://el.wikipedia.org/wiki/Βίβλος_του_Γουτεμβέργιου

Σε ποια συμπεράσματα φτάνεις μελετώντας τους χάρτες και τα διαγράμματα αυτής και της επόμενης διαφάνειας;

- Σε ποιες περιοχές της Ευρώπης βρίσκονται τα πρώτα τυπογραφεία;
- Σε ποιες περιοχές εξαπλώθηκαν στη συνέχεια;
- Πώς συνδέεται η επινόηση του Γουτεμβέργιου με τη διάδοση των ιδεών της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού;
- Ποιο ήταν αρχικά το περιεχόμενο των περισσότερων εκτυπωμένων βιβλίων και σε ποια γλώσσα;
- Με ποιο ρυθμό αυξήθηκαν τα έντυπα βιβλία στην Ευρώπη; Ποιος ήταν ο αριθμός των βιβλίων που εκδόθηκαν τον 15ο αιώνα και σε ποιο αριθμό έφτασαν οι εκδόσεις τον 18ο αιώνα;

Η φιλομάθεια και η διακίνηση των βιβλίων περιορίστηκε στις πόλεις.

Μπορείς να σκεφτείς γιατί δεν επεκτάθηκε η αγορά και χρήση βιβλίων στην επαρχία;

Gerard Dou, *Γηραιά κυρία διαβάζει το Ωρολόγιο* (πορτραίτο της μητέρας του Rembrandt), c. 1631-32. Προέλευση: Rijksmuseum (Εθνικό Μουσείο της Ολλανδίας, Άμστερνταμ)
<https://www.uu.nl/en/news/visiting-fellow-andrew-pettegree-sheds-new-light-on-17th-century-dutch-book-trade>

ΤΕΛΟΣ
Καλό διάβασμα